

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Certame[n] S. Martyris Mercurij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

DE S. MERCVRIO MARTYRE.

odoratus Dominus placabile eorum sacrificium, gratia suae nobis indulgeat benefici-
cium: Qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Translationem hanc quidam factam annotarunt, Anno salutis octingen-
tesimo octogesimo primo, aut circiter, cum Nortmannorum Reges Godefri-
dus & Sigefridus Traiectum, Leodium, Tungros, Coloniam Agrippinam,
Bonnam, Aquisgranum & palatium, Monasterium quoque S. Trudonis, Sta-
bulense, Malmundariense, Prumiense, multaque alia loca inflammarunt. Vi-
de praeter alios Chronicon Sigeberti Anno Domini 882.

DE S. CHRYSOGONO videat Lector infra Historiam S. Ana-
stasiae, die 25. Decembris, in principio.

ITEM DE CRESCENTIANO martyre, videat historiam
S. Marcelli Papae, 16. Ianuarij circa medium, habe-
tur Tomo primo.

CERTAMEN SANCTI MARTYRIS MER-
CVRI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE,
vt habetur quinto tomo Alosij.

IMPERANTE illo tempore Decio & Valeriano in ma-
gna vrbe Roma ij cōmuni decreto statuerunt, vt omnes
sacrificarent & dijs libarent. Conuocato ergo toto Sen-
atu, ei exposuerunt, quae communi consensu à se decre-
ta fuerant: & cum eos inuenissent suae assentiri sententiae,
magna affecti sunt laetitia. Statim ergo literis imperato-
rij cum subscriptione Senatūs, iusserunt ea exponi, quae
communiter eis visa fuerant, & proponi in Capitolio,
quarum hoc est exemplum:

Nouēbr. 24.
vel 25. vt ha-
bet historia,
nisi mendū
est librarij.
Cap. 4.

Imperatores triumphatores, victores, Augusti, pij, De-
ciani & Valeriani simul cum Senatu haec communi con-
silio: Cum deorum beneficia & munera didicerimus, & simul etiam fruamur victo-
ria, quae nobis ab ipsis data est aduersus inimicos: quin etiam aeris temperatione, &
omne genus fructuum abundantia. Cum eos ergo didicerimus esse benefactores, &
ea suppeditare, quae sunt in commune utilia: ea de causa vno decreto decernimus, vt
omnis conditio liberorum & seruorum, militum & priuatorum, dijs expiantia offe-
rant sacrificia, procidentes & supplicantes. Si quis autem voluerit diuinum nostrum
iustum violare, qui communi sententia est à nobis expositus, eum iubemus conijci
in vincula: deinde varijs tormentis subijci. & si sic quidem fuerit persuasus, non le-
ues à nobis honores consequetur. Sin autem contradixerit, post multa tormenta,
ense subibit supplicium: aut in maris profundum iacietur: aut aubus & canibus da-
bitur deuorandus: praecipue verò, si fuerint inuenti aliqui ex religione Christiano-
rum. Qui autem diuinis nostris decretis obediunt, maximos honores & dona con-
sequuntur. Valere felicissimè.

Impia de-
creta Impe-
ratorū De-
cij & Vale-
rianij.

Proposito ergo edicto imperatorio, conturbata fuit tota ciuitas, quod in tota ci-
uitate fuisset propositum impium hoc edictum. Accidit autem, vt cum illo tempore
bellum fuisset à barbaris motum aduersus Romanos, pararent Imperatores suum
exercitum, vt acie cum eis configerent, iubētes numeris militum, qui erant in omni-
bus ciuitatibus, vt venirent in auxilium. Ex ijs autem, qui ab vnaquaque ciuitate &
regione veniebant ad hunc belli apparatus, venit etiam legio eorum, qui diceban-
tur Martenses, qui sunt sub prima Armenia, sub tribuno nomine Saturnino. Egredi-
ente autem ad bellum Decio, debebat Romae Valerianus. Commisso verò inter Ro-
manos & barbaros praelio, durauit conflictus longo tempore. Permanentibus au-
tem ijs in illa congressione, apparuit visio cuidam ex legione Martensium, qui sunt
sub prima Armenia, nomine Mercurio: apparuit, inquam, vir quidam ingentis ma-
gnitudinis, indutus albis vestibus, in dextera manu tenens rhompheam, & ei dicens:

Cap. 2.

Legio Mar-
tensium.

Visio offer-
tae Mercurio.

Fff Nè

RIUS
DE
BER
VIII
S

Nè timeas, nec formides: Sum enim missus, vt tibi opem feram, & te reddam victorem. Accipe ergò hanc rompheam, & irruè in barbaros: & cum viceris, nè obliuiscaris Domini Dei tui. Ille autem, vt qui à se discessisset, existimabat esse vnum ex principibus Imperatoris. Quam cum accepisset, & se in citasset, impetum fecit in barbaros: iisque fractis, eorum Regem occidit, & multos alios, ad eò vt defessum esset ei brachium, & ex sanguine eius manui adhæreret rhomphea. Sicque fusi & fugati sunt barbari à Romanis.

Cap. 3.

Mercurius
causis hosti-
bus sic dux
exercitus.

Tunc Decius cum rescuisset singulare eius certamen, eum accersitum donauit dignitate ductoris exercitus, constituens vt præesset castris: & arbitratus Decius se deorum providentia à bello fuisse superiore, valde latrabatur: & cum militibus multum erogasset pecuniæ, vnumquenque misit in locum suum: ipse autem ingrediens vnamquamque ciuitatem, magna faciebat conuiuia, Romam proficiscens. Vna autem nocte cum dormiret dux exercitus, ad eum accedit Angelus in prima, in qua apparuerat, figura: & puncto eius latere, eum excitauit. Ille verò cum eum vidisset,

Iterum An-
gelus ei ap-
paret.

timore affectus, mansit murus. Dicit ei Angelus: Memento quid tibi dixi in conspectu prælij: vide nè obliuiscaris Domini Dei tui. Oportet enim te proprio certare legitime, & coronam victoriæ accipere in glorioso regno cum sanctis omnibus. Hæc cum dixisset, euauit Angelus. Ille autem cum ad se rediisset, & esse recordatus, Deo egit gratias. Sciebat enim à maioribus fidem Christianorum. Nam pater eius Gordianus, cum esset primicerius eius legionis, sæpè dicebat: Beatus est qui Regi cælesti militat, ei enim donat regnum cælorum. Ille enim Rex verbo omnia est fabricatus: & ille est, qui est viuos & mortuos iudicaturus, & vnicuique redditurus secundum sua opera. Cum ad se ergò rediisset, & patris verborum meminisset, & considerasset visionem, quæ sibi apparuerat, compunctus à sancto spiritu, cepit cum

Rom. 2.

Conuersio
eius.

Cap. 4.

lachrymis confiteri & dicere: Hei mihi peccatori, quòd cum essem ramus germinantis arboris, exarui non habens radicem Dei cognitionis.

Accusatur
apud Deci-
um à Catu-
lo consulari.

Dum ipse autem hæc diceret, missus est ab Imperatore silentarius cum plurimis alijs, vt eum vocarent ad Imperatorem. Cum is verò se excusasset, Imperator distulit concilium. Die autem sequenti eum rursus accersit Imperator, vt veniret cum eo, quo par est, honore. Cum is autem accessisset, dimisso iam concilio, dicit ei Imperator: Eamus simul in templum Dianæ, & offeramus ei sacrificium. Sanctus verò se reprimens, iuit in suum Prætorium. Quidam autem ex proceribus eum acculat apud Imperatorem, dicens: Pie triumphator & victor, à dijs probate, vt administres imperium, dignare placidè me audire. Qui à vestra imperatoria est honoratus dextera, & cui gloria fuit tributa à vestro imperio, quod res Romanorum placidè & tranquillè administras, is non fuit nobiscum in templo magnæ Dianæ, sacrificium oblaturus pro vestra potentia. Dixit Imperator: Quis hic est? Dixit Catulus consularis: Mercurius, quem magni fecistis & ornastis diuersis dignitatibus. Is alios quoque euerit, nè deos colant: exitum autem vobis ostendet eius ad vos responsio. Dixit Decius: Aliqua fortasè in eum motus inuidia, hæc in eum locutus es: sed te non audiam nisi eo præsentè vera cognouero. fide autem digniores iudicabo testimonij oculos, quam aures. Tace ergò, & cum eo nullum verbum loquere: & si calumniandi quidem animo vsus in eum hæc dixeris, non leue dabis supplicium. Sin autem vera apparuerint ea, quæ à te dicta sunt à me honores & dona consequeris, vt qui beneuolus in deos & in nos animum ostenderit. Imperator autem iussit eum venire cum eo, quo par erat, honore.

Decius ei
nò credit.

Cap. 5.

Cum is autem accessisset, dixit ei Decius: Non ego te hac ornaui dignitate, te exercitus ductorem constituens coram omnibus meis principibus, propterea quòd Deo voluntate à te victum fuerit prælij? Quomodo autem meum honorem nihili ducens, accepisti modum quandam malignitatis, & vis meos honores nihili pendere, deos non adorans, sicut iam audiui ab aliquibus? Generosus autè Christi miles, cum conuenienter ei, quod dicit Apostolus, veterem exuisset hominem cum suis actionibus, induit nouum, qui est creatus secundum Deum per baptismum, & confidenter ei dixit: A me tolle hunc tuum honorem. Ego enim non, vt arbitror, ad id veni ex debito, qui barbaros in bello vicerim per Dominum meum Iesum Christum. Sed accipe quæ à te, vt dixisti, mihi data sunt. Nudus enim egressus sum ex utero matris mee nudus etiam reuertar in illum mundum.

Iphes. 4.

Tob. 1.

Cap. 6.

Cum itaque exuisset lenam, & soluisset zonam, iecit ad pedes Imperatoris, cla-

SUI

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

mans & dicens: Sum Christianus: audite omnes, sum Christianus. Decius autem simul & ira valde percitus, & dicendi libertatem admiratus, eiusque pulchritudine & magnitudine obstupefactus, iussit eum conijci in custodiam, dicens: Hic homo non consideravit nec intellexit honorem. Sed si senserit probrum & ignominiam, puto fore, vt eum ad piam traducam cogitationem. Cum is autem abduceretur in custodiam, lætatur martyr & exultabat, Deum laudans & gloriam ei tribuens. Nocte autem illa Angelus Domini ei apparet, dicens: Confide Mercuri, & nē timeas. Crede in Dominum, quem es confessus. Ipse enim potest te redimere ex omni afflictione. Visione autem Angeli valde fuit confirmatus.

Constantia S. Mercurij.

Traditur lectus in custodiam. Angelus eū confirmat.

Die verò sequenti cum præfessisset Imperator in tribunali, iussit eum sisti, & dicit ei: Hic honor te decet propter tuum pessimum animum. Dixit martyr: Me decet hic honor. accepisti enim ea, quæ prætereunt: pro ijs autem accipiam, quæ permanent in æternum. Dixit Imperator: Dic mihi genus tuum & patriam. Dixit Mercurius: Si vis scire genus meum & patriam, dicam tibi: Pater meus vocabatur Gordianus, Scythæ genere: militabat verò in legione Martensium. Patria autē mea, ad quam propero, est cælestis Hierusalem, quæ est ciuitas Regis cælestis. Dixit autem Decius: Hoc nē nomine vocatus es à parētibus, an in exercitu appellatus fuisti Mercurius? Dixit martyr: Militiæ à tribuno vocatus sum Mercurius. Dixit Imperator: Cur non facis sicut iustum fuit omnibus hominibus, & deos adoras, priorem tuum honorem recipiens: māius ne mori in tormentis? Dic citò, sciens te esse vocatum propterea. Dixit Mercurius: Ego, vt dixisti, ideò veni, vt te vincerem, & diabolum omnis vitij inuentorem: & coronā victoriæ accipiam ab agonothea Iesu Christo Domino meo. Noli ergò tardare nec differre: sed in me imple, quæ tibi veniunt in mentem. Habeo enim lorica m fidei & clypeum, per quæ vincam omnem inuentionem, quæ aduersus me excogitata & mora fuerit.

Cap. 7.

Genus & patria sancti Mercurij.

Sancti Martyris in dicendo libertas.

Tunc dixit Imperator ira plenus: Quoniam dicis te habere lorica m fidei & clypeum, iubeo te nudum extendi ad quatuor palos, & sublimem tolli à terra. Cum hoc autem factum esset, dicit Imperator: Vbi sunt arma tua bellica? Per Iouem maximum deorum valde fuisti extensus. Sanctus autem Mercurius in cælum adspiciens, dixit: Domine Iesu Christe, fer opem seruo tuo. Rursus iussit Imperator acuto gladio scindi eius corpus, & postea ignem subterni, vt ipse paulatim vreretur. Sanguinis autē multitudine rogas fuit extinctus. Sanctus verò forti & generoso animo ferebat hoc tormentum. Decius autē iussit eum solui, nē citius moreretur, & in quadam obscura domo turò includi. Eum itaque portantes, proiecerunt in domunculam, quæ paruum habebat respirationem, existimantes fore vt paulopòst moreretur. Illa autem nocte ei apparet angelus Domini, dicens: Pax tibi, generose athleta: & eum reddidit sanum, curās vulnera eius corporis, adeò vt surgeret, & gloriam redderet Deo, qui ei apparuerat.

Cap. 8. Extenditur ad quatuor palos.

Corpus eius gladio scinditur.

Angelus eū sanat.

Rursus ergò Decius iussit eum sisti: & cum eum vidisset, dixit: Qui mortuus fuit à nobis ablatu, quomodo nunc per se ambulat? fortè nec vibicem quidem habet in suo corpore. Iussit autem satellitibus, vt viderent. Illi verò ei dicunt: Per diuinissimam tuam pietatem, corpus habet adeò delicatum, & omni macula vacuum, perinde ac si ne fuisset quidem tactum. Dixit Decius: Est omninò dicturus, Christus meus me curauit. Neminem introduxistis, qui eum curaret in custodia? Illi autem ei dixerunt: Per vestram potentiam, quæ regit vniuersum orbem terræ, nemo eum ne adspexit quidem. putabamus enim eum esse moriturum. Quomodo autem sanus & valens nunc assistat, nescimus. Dixit Imperator: Videte artem magicam Christianorum. Qui heri quidem putabatur esse mortuus, hodiè adstat sanus. Iratus itaque dixit ei: Quis te curauit? dic eum veritate. Nam sine præstigijs & arte magica non puto te fuisse curatum. Dixit sanctus Mercurius: Sicut priùs dixisti nolens, Dominus noster Iesus Christus, verus medicus animarum & corporum, ipse me curauit. Veneficos autem, & incantatores, & sortibus diuinantes simul cum ijs, qui adorant simulacra, abdicat, eosque vinculis ligatos, tradit igni gehennæ, propterea quòd non agnouerunt verum Deum, qui fecit ipsos. Dixit Imperator: Corpus tuum rursus consumam supplicijs. Videamus autem, an te curet Christus tuus, quem confiteris. Dixit Mercurius: Credo in Dominum meum Iesum Christum, quòd quæcunque mihi intuleris supplicia, non potes me iniuria afficere. Ipse enim dixit: Nolite timere eos, qui corpus occidunt: animam autem non possunt occidere: sed eum timete potius, qui

Cap. 9.

Impius Imperator adscribit eius curationē magicæ arti.

Matt. 10.

R I U S

V III S

potest animam & corpus perdere in gehenna : qui post mortem me rursus suscitabit in terribili die iusti iudicij.

Cap. 10. Alia rursus ei tormēta adhibentur.

Cum autem torqueretur & videretur generosus Martyr, pro nidore suavis quidam odor aromatum manabat ex eius corpore. Cum is verò fuisset cruciatus, & ne ingemisset quidem, dixit Decius : Vbi est tuus medicus ? Nunc veniat, & te curet. Dixit enim, quod etiam post mortē potest te suscitare. Dixit sanctus Mercurius : Fac, quod velis. Habes potestatem corporis mei, animæ autem Deus. Nam etsi corpus meum interierit, permanet anima mea, in quam non cadit interitus. Rursus iubet Imperator eum suspendi præcipitem, & eius collo alligari grauisimum lapidem : vt à lapide sic focus, citò moreretur. In gratia autem Domini confirmatus martyr, longo tempore mansit in tormento. Cum vidisset verò Decius eum forti & magno animo resistere tormentis, & nihil graue eum tangere, iussit quidem lapidem deuolui ab eius collo. Affertur autem flagellum æri alligatum, & eum tandiū flagellari, doncè eius sanguis illum implet. Ille autem planè adamas, perstitit se fortiter gerens, & dicens : Ago tibi gratias Domine, quod me pro tuo nomine dignatus sis flagris cædi.

Immane supplicium fert generosè.

Item alias pœnas.

Cap. 11.

Cum autem cognouisset Imperator eum esse planè immobilem, & persuadere non posse, vt à sua dimoueretur sententia, conuocato concilio, (properabat enim in Roman) tulit in eum sententiam, dicens : Mercurium, qui deos nihilifecit, & verum deum deo mandatum nostræ mansuetudinis nihili putauit, iubet pia nostra potentia deici in regionem Cappadocum, & ei caput amputari ad exemplum multorum. Nam quicumque resistit Imperatori, post multa tormenta subijcietur gladij supplicio. Cum itaque eum accepissent ijs, quibus fuerat mandatum, duxerunt animal, & portantes eum, imposuerunt vinculum vtrinque validè. erat enim corpus martyris admodum dissolutum. Et venientes in diuersorium, eum sensim deponentes, faciebant quiete re. Sicque cum paucis diebus longum iter confecissent, venerunt Cæsaream. Ad eum autem accedens Dominus, dixit : Mercuri, ad es dum & quiesce. Cursum consummasti, si dem seruasti, accipe coronam tuæ decertationis. Constitutum enim est, vt tu hic consummeris. Martyr autē Seruatoris visione corroboratus, dicit ijs, qui erant cum ipso : Facite quod vobis fuit imperatum, nihil cunctantes. Dominus autem, qui vocat omnes ad poenitentiam, vos quoque sua gratia dignabitur. Nam cum sit diues, affatim donat bona sua ijs, qui accedunt. Hæc cum dixisset, caput fuit ei amputatum, consummatusque fuit in confessione Seruatoris nostri Dei.

Christus ei apparec.

Capite punitur.

Cap. 12. Insigne miraculum.

Factum est autem, quod præter opinionem est, Dei miraculum mensis Nouembrii vicesimo quinto : Post eius consummationem factum est corpus martyris album sicut nix, emittens suauem odorem vnguentorum & suffituum : & propter hoc signum multi facti sunt Christiani. Deposuerunt autem sanctum in loco insigni, vbi sunt multæ curationes ad gloriam Dei patris, & Domini nostri Iesu Christi, simul cum sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

SU

VITA SANCTI PORTIANI ABBATIS AVTHORE GREGORIO TVRONENSI De vita Patrum, Cap. 5.

24. Noueb.

Psal. 112.

1. Reg. 4.

Luc. 1. Matt. 20.

VITA omnipotens Deus suo dicatis nomine indulget multamque eisdem pro fideli seruitio benignitatis operam compensat, magna quidem se pollicens redditurum in cælo, sed que accepturi sunt, plerunque declarans in seculo. Nam sapiens de seruis liberos, de liberis efficit gloriosos, iuxta illud Psalmographi dictum : Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem, vt collocet eum cum principibus populi sui. De hoc & Anna Helcanæ ait : Repleti prius, pro pane se locauerunt, & famelici saturati sunt. Ex hoc & ipsa Redemptoris nostri genitrix Virgo Maria dicebat : Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Sic & Dominus in Euangelio ait : Erunt primi nouissimi, & nouissimi primi. Illic ergo amore suo diuina misericordia inopem, vt de paruis magnos statuat, ac de infimis vniuenti sui faciat cohæredes. Præfecit enim de hac mundana ege-